

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.— „
Negyedévre 2.50 „
Egy óra 1.— „
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVUPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és
kiadóhivatal:

Főpiac, a város-
hazzal szemben.

Hirdetések

Egy hasábos petit-
soronként 5 kr-ával
számítatnak.

Karácsony után.

Budapest, december 27.

A véghezvitt tények egy esz-
tendeje közeleg végéhez anélkül,
hogy tartozást, nem teljesített ígé-
reket, vagy csalódott várakozá-
sokat kellene átvinni a közelgő
ujév teherlapjára.

Az 1895. év „Tartozik“ és
„Követel“ rovatai tökéletesen fede-
zik egymást. Ami helyre lett állit-
va, ami megvan, annak fejleszté-
se a jövőé. Az egyházpolitika
körüli folyt harez a multé és szí-
vesen borítjuk a jóakaró feledés
sűrű fátyolát az igaztalan táma-
dásokra, a vakon dühöngő ro-
hamra, melyeket az illető javas-
latok ellen intéztek. Szívesen el-
feledjük, mily igazolhatatlan mélt-
atlankodott gróf Apponyi Albert
a saját jobb meggyőződése ellen
és mily herosztratesi bátorsággal
rontotta a lelkesedést és rombolta
szét a saját szabadelvű egyház-
politikus népszerű nimbuszát. Mint
küzdött egy nagy, világító, sza-
bad intézmény ellen kicsinyes
ürüggyekkel és méltatlan kifogá-
sokkal és a helyett, hogy egy

szabadelvű intézmény eléréséért vi-
vott harezban a legelső sorban bon-
totta volna a zászlót, kisebb szó-
nokok, de nagyobb és liberálisabb
politikuskok által egyszerűen félre-
toltott.

Legyen feledve az ultramon-
tán függetlenségi dühöngése is,
akik a nemes gróft inpolitikus
vállalkozásában oly kitünően támo-
gatták s vele közösen önkényte-
lenül fejlődéshez segítették a nép-
párt csiráját, amely immár égő
fáklyákkal és bepálírozott zászló
vivőkkel járja végig az országot,
zavarja a békét és valamennyi
országos politikai pártot közös
védelemre kényszeríti. Legyen
feledve továbbá azok kilépése,
akik a szabadelvű pártot a harez
pillanatában, ne mondjuk, hogy
elárulták, de nem is támogatták,
és akik azt hitték, hogy a sza-
badelvű párt kebelében radikális
szabadelvűséget fedeztek fel, amely
többet ártana az országnak, mint-
sem használna.

Legyen feledve és megbocsátva
minden keserűség és a közös
békés munkálkodáshoz Magyar-
ország belső békéje és államisége

érdekében adják meg az első lö-
kést a karácsonyi ünnepek.

A szabadelvű egyházpolitika
ellenségei az utolsó restauráció
alkalmával meggyőződhetek ar-
ról, hogy Magyarországon csak
szabadelvű politika lehetséges,
hogy Magyarország keresztül-
kasul szabadelvű érzelmű és sem
nyilt, sem leplezett ultramontá-
nokkal nem paktál. A restaurá-
ció a létező rend és a Bánffy-
minisztérium mellett nyilatko-
zott. A nemzet szava messze
elhallatszott és csak azok nem
értik a nemzet szavát, akik
azt érteni nem akarják s akiknek
érdekében van, hogy a hazugsá-
got igazsággá, a kisebbséget több-
séggé fujják fel.

Illó tehát, hogy a béke ünne-
pének napjai alatt visszatérjen
szívünkbe a béke. A néppárt ve-
szélyezteteti a békét az országban
és a néppárttal tart az, aki nincs
ellene. Az államhatalom ismeri
kötelességét s meg fogja tudni
védelmezni a belső békét. Rossz
szolgálatot tesznek a jó ügynek
azok, akik a néppártra mért esa-
pást felfogják és hatástalanná te-

TÁRCZA.

Testi büntetések a Debreczen városi régijogról.

(Ügyvédek lapja.)

Írta: Széll Farkas debreczeni kir. ítélőtáblai
tanácselnök.

A Debreczen városi régi jog általában
ismerte a testi büntetések minden nemét;
tehát a testesonkító, a testmegbélyegző és
a testfenyítő büntetéseket.

1. Testesonkító büntetések.

Legrégibb törvényeinkben a testes-
onkító büntetések közül a megvakítással
kéz- fül- és orrlevágással találkozunk.¹⁾
A Debreczen városi jog e megvakítás, a
fül- és orrlevágást nem ismerte, legalább
forrásaink, melyek 1547 évnél régiebb
időre nem nyulnak vissza, ily fajta bünte-
tésekről nem emlékeznek. De alkalmaz-
tatott itt olyan testesonkító büntetés,
melyet régi törvényeink nem ismernek.
Ez volt:

1. A nyelvkimetszés, mely mint ön-
álló büntetés a beestelenítés súlyos ese-
teiben alkalmaztatott és a tárnoki jogból
véttetett át; mint szigorító büntetés pedig
a súlyos istenkáromlás eseteiben fordul
elő: a súlyos istenkáromlást ugyanis kö-
vel való agyonveréssel büntették, de előzően
az elítéltnak nyelvét kimetszték. A
Debreczen városi jog a beestelenítés bü-
ntetésénél a XVII. század folyamán már
a nyelvkimetszést nem teljes szigorus ág-

¹⁾ Szt. István II. 15. 39. 47. Szt. László II.
12. 14. stb.

ban, hanem jelképileg alkalmazta, a mi
abból állott, hogy az elítélt nyelvére vas-
fogót vettetett és a hóhér által utazáról-
utezára hordoztatván az elítéltet, kikiál-
tatta, hogy a beestelenítésért nyelvének
kellene ugyan kimetszteni, de a tiszteltes
tanács megelégedett azzal, hogy a bűnös
nyelvének vasfogó legyen a virága.

Később ez az eljárás módosult any-
nyiban, hogy az utazáról-utezára való hor-
dozás elmaradt, a törvényfánál²⁾ szenvedte
ki a fogóvetés kínjait az elítélt; kivételt
képezett azonban az az eset, midőn a
beestelenítés a tanács, vagy annak tagjai
hivatali eljárására vonatkozott, ekkor arra
a helyre vitették a hóhér által a bűnöst,
ahol a beestelenítő szavakat hangoztatta.

A nyelvkimetszés alkalmazásának ne-
vezetes példáját képezi Szederkényi Cocus
János ref. lelkész esete, kit Váradon, 1582.
szeptember 6-án tartott ref. közzsínat, a
miért a ref. superintendens méltatlanul
és gonoszul rágalmozta, nyelve kimetszé-
sére vagy örökös letételre ítélte.³⁾

Ugy a nyelvkimetszést, mint a nyelve
való fogóvetést meg lehetett váltani. Ki-
vételt képezett a visszaeső, ki feltételes
ítélet erejű kötése ellenére újból beeste-
lenítést követett el. Erre nézve álljon itt
a következő adat:

1656. 20. Novembris in Senatu.

Farkas János köti magát Adám De-
meterné ellen arra, hogy ennek utána őtet

²⁾ Így nevezték az akasztófát.

³⁾ Lásd Póth Sámuel: Adalékok a tiszántuli
ev. ref. egyházkorület történetéhez. I. 4.

megbeesüli, nem diffamálja, az asszony is
illendő becsületét megadja; ha violálná az
kötésit: nyelve válthatatlan legyen. (Deb-
reczen városi könyvből.)

Az itt elmondottakból nyilvánvaló,
hogy a Werbőczy Hármass könyvében a
beestelenítés büntetésül meghatározott
nyelvváltás honnan származott és tulaj-
donképen mit jelent. A nyelvváltás ezek
szerint nem egyéb, mint az a pénzérték,
mely az eredeti vagy jelképi testesonkító
büntetés (nyelvkimetszés, nyelve való fogó-
vetés) megváltásául annak helyébe lépett.⁴⁾

2. A kézelvágás. A városi statutum
szerint azok, a kik a város sánczeit, pa-
lánkjaikat rongálták, karózatait kitépték,
továbbá az erdőn tüzet raktak s attól
az erdő meggyuladt, kézelvágással bü-
ntetettek. A testesonkító büntetés ez a
neme még a XVIII. században is gyakor-
latban volt. 1721-ből ismerjük az utolsó
esetet, mely szerint a városi ügyész vá-
dat emelt Nemes István ellen, a ki a te-
metőben az epitaphiumokat⁵⁾ leszakgatta
s kérte e miatt kézelvágatásra ítéltetni.
Ez esetben az ítélet megengedte a vádlot-
nak, hogy 100 frttal megválthatja kezét,
ellenesetben keze levágatik. A kézelvágás
tehát épugy megváltható volt, mint a
nyelvkimetszés.

⁴⁾ Lásd bővebben a „Jogi. Közl.“ 1891. 51.
számában közölt cikkemet és ved össze Kito-
nich: Directio Methodica Cap. IX. 20. A Nyelv-
Tört. Szótár nem ismeri a nyelvváltás szó erede-
tét. I. 1000. I.

⁵⁾ Sírverset, sírfeliratot tartalmazó táblák, me-
lyek a fejfákra voltak erősítve.

szik. Minden pártnak közös érdeke az ország csendes, nyugodt fejlődése s nem szabad engedni, hogy az önmagáról megfélemlített klérus által felbujtogatott és fanatizált tömeg a középkori vallásháborúk zavarai és pusztításai vessen vissza az országot. A belbéké mindenek felett. Ki akarja annak megbontásáért a felelősséget viselni?!

A magyar államiságot pedig nem sokára fényes, felülmúlhatlan kifejezésre akarjuk juttatni a millenniumi ünnepélyek által. A magyar állam e manifesztációját talán a szabadelvű állameszme hordozói ellen vivandó természetlen, szenvedélyes harcok zavarják meg? Mindnyájan egy hazának a fiai vagyunk, amelynek fennállása és virulása mindnyájunknak egyformán a szívéhez van nőve. Kívánjuk tehát, hogy a béke ünnepnapjai békés értelemben hatottak legyen reánk és habár különböző táborokba osztva, de mégis közösen munkálkodjunk a belső béke és a magyar államiság biztosításán. (P. C.)

Belföldi hírek. (A közoktatási tanács reformja.) A vallás- és közoktatási miniszter rendeletét, a melylyel a jelenleg működő közoktatási tanácsot feloszlatja, a legközelebbi napokra várják. A rendelet kiadása után rövid idő múlva meg fog jelenni az új szabályzat, a melyet a tanács szervezetéről és hatásköréről dr. Wlassics Gyula miniszter alkotott meg. Az új alapon szervezett tanács a budget törvényerőre emelkedése után azonnal megkezdte működését. — (A zágrábi diákok. Az egyetemi tanácsnak a zászló-

ügyben megbüntetett diákok ellen hozott jogérvényes fegyelmi ítéletét kedden hirdették ki. Az ítélet szerint nyolcz tanuló, köztük a Frank fivérek, örökre, egy tanuló négy félévre, nyolcz két félévre kizáratnak az egyetemből. Az első éves hallgatók szigoruan megdorgáltatnak oly figyelmeztetéssel, hogy a legesekélyebb kihágásnál az egyetemből kizáratnak. — (A hercegprímás millenniumi pásztorlevele) már nyomdába adatott. A köteles diszkreczió megsértése nélkül annyit közölhetünk e pásztorlevélről, hogy az pietásos fenköltése és ünneplésre méltó hazafiassága által fog kiválni a többi egyházi pásztorlevelek közül és úgy a mély vallásosság, mint a lángoló hazaszeretet tekintetében méltó megnyilatkozás lesz ahhoz az egyházfejedelemhez, aki az ezeréves Magyarországon az egyházi hatalom legmagasabb polezát foglalja el.

Külföldi hírek. (Uj török miniszterium.) A török miniszterium rekonstrukciója legközelebbre várható, a miniszteriumba lépő új férfiak valamennyien az orosz politika felé hajlanak. Nagyvezérként Ahmed Mukthár pasát vagy Sakir pasát emlegetik, ez utóbbi most kormánybiztos Örményországban, — külügyminiszter Zia pasa lenne.

A b ö r z e.

— Gaszner Géza. —

Debreczen, 1895. decz. 27.

A legutóbbi pár nap egy nagy betegről kiadott, kétségbeejtő bulletinné tette a cursblattot. Nem nyári zivatar, hanem valóságos tengeri orkán ma már, a mi az árfolyamokkal félelmes játékot űz. A tőzsde a legnagyobb rombolás képét mutatja.

A tőzsde s vele az értékpapir-piacz sokkal nagyobb fontosságú tényezők, semhogy speciális betegségeik egész gazdasági életünkre ki ne hatna; nem az egyesek veszteségéről, hanem országra szóló es-

pásról lesz szó rövidesen, ha a további sülyedést a most már legfőbb idején óhajtott erélyes és alkalmas intervenció meg nem előzi.

Legelőnkebben beszélnek a számok: Szept. 30. Magy. hitelrészvény 487.— osztrák hitelrészvény 403.— leszámítoló-bank 311.— jelzálogbank 292.— ipar- és kereskedelmi bank 131.— kereskedelmi bank 1376.— fővárosi takarékpénztár 1240.— központi takarékpénztár 852.— magyar aranyjáradék 121.50 koronajáradék 99.50. Nov. 9. Magyar hitelrészvény 452.— osztrák hitelrészvény 375.— leszámítoló bank 286.— jelzálog-bank 259.— ipar- és kereskedelmi-bank 116.— kereskedelmi-bank 1300.— fővárosi takarékpénztár 1225.— központi takarékpénztár 830.— magyar aranyjáradék 120.25, koronajáradék 98.25. Decz. 20. Magyar hitelrészvény 375.— osztrák hitelrészvény 345.— leszámítoló-bank 235.— jelzálog-bank 228.— ipar- és kereskedelmi-bank 103.— kereskedelmi-bank 1145.— fővárosi takarékpénztár 1140.— központi takarékpénztár 760.— magyar aranyjáradék 121.50, koronajáradék 97.50.

A különbségek lesújtó nagyságát az időnként egy Bécsben, mint Budapesten nyilvánvalóvá lett fizetéseképtelenségi esetek szomoruan documentálták; a budapesti piac még erősebbnek mutatta magát, mert a legrettegettebb kiegyenlítési napok több insolventiát provokáltak odaát, mint nálunk. Ez azonban korántsem vigasztalás.

Mig a november 9-iki árhanyatlás megokolásánál általán megegyezett a pénzügyi szaktekintélyek véleménye az európai politikai eszmények, nevezetesen a török krízis felmerültével és az eszmények bekövetkeztét nagyrészen a tulspeculáció bosszu művének is lehetett tekinteni: most is meg kell elégednünk egyszerűen annak feltevésével, hogy az újabb pusztításra a távoli angol-amerikai politika legújabb eszményei adtak okot. Bármennyire erőszakoltnak lássék is ily messziről venni a bajok forrását, egyedül elfogadható más okot nem találhatunk.

II. Testmegbélyegző büntetések.

Ennek a büntetés-nemnek két fajtájára találtam. Egyik az egyszerű megbélyegzés, a test azon részén, mely a ruházattal eltakarható volt; másik a súlyosabb megbélyegzés, el nem fedhető testrészen.

Súlyosabb megbélyegzés alá estek a hamis pénzesinálók, kiknek homlokukra, arczuk mindkét felére, tehát három helyre, a hamis pénz a hóhér által oda süttetett.

A szelidebb büntetést az 1675. évi városi statutum szerint azok ellen alkalmazták, a kik noha paráznaságért már egy ízben megbüntettek, ebbe a bünbe visszaestek; az ilyeneknek vállakra süttötte a hóhér a bélyeget.

A megbélyegzés hatálya különösen abban nyilvánult, hogy bünisméltés esetén a megbélyegzettek rendkívül szigoruan büntetettek; a paráznaságot harmadizben elkövetőknek fejük vétetett.

III. Testfenyítő büntetések.

A Debreczen városi régi jog a testi fenyítéket, mint hazánkban általában, különféleképpen alkalmazta.

1. Vesszőzés. Leginkább a paráznaságot első ízben elkövetők büntetése volt s nyilvánosan a plenger (szégyenfa) alatt a hóhér hajtotta véghez a csomóba kötött vesszőkkel, minélfogva, noha vesszőzésnek nevezték, nem egyéb volt, mint seprűzés, (virgatio per carnificem.)

2. Pálczázás, korbácsolás. A kisebb-szerű lopások, káromkodások és rendőri kihágások büntetéséül alkalmaztatott s szin-

tén a hóhér által hajtott véghez nyilvánosan az ütések kisebb és nagyobb számával. Jellemző, hogy az oly hirhede vált 25-ös számmal forrásaikban sehol sem találkozunk. A pálczást férfiakra, a korbácsolást nőkre alkalmazták.

3. Furatossal való megverés. A furatos a közepén kifurt kerek lapát volt s ezen eszközzel való megverésre leginkább azokat ítélték, a kik szitkozódottak. „Adtá“-val szidta Tóth Mihály az öcsesét, furatossal üssenek rajta 12-öt. (1751. évi ítélet.)

Mindezeket a testfenyítő büntetéseket szintén meglehetett váltani.

4. Megveretés a falovon. A fa-ló nem szolgált eredetileg a testi fenyíték végrehajtására, hanem oly megbecstelenítő rendeltetése volt, mint a szégyen-fának (pellengér); reáültették t. i. a bünöst a fa-lóra s úgy ott kellett maradnia néha hosszabb ideig, mi által a közgony tárgyává tették. Csak kivételesen verették meg eleintén a bünöst a falovon, azonban a XVII. század vége felé már sűrűn találkozunk ítéletekkel, melyek szerint a fa-lovon való nyargalásra ítélt bünös, midőn jelképes nyargalását, t. i. a fa-lovon való ülést elvégezte, leszálláskor a fa-lovon megveretett.

E büntetést illetőleg bővebb felvilágosításul közlök néhány ítéletet:

1. 1662. 13. Martii. Szücs János káromkodásért és peccsítidézett nem böcsülésért két-két óráig nyargaljon a falovon.

2. 1663. 1. Octobris in Senatu. Definitio causae contra Joannem Kis blasphemum in praesentia dominorum conciona-

torum.⁶⁾ Megbizonyította bíró uram Kis Jánosnak káromló beszédét, szidalmait, azért az hóhér fogót vetvén nyelvére, tarisznya követ vállára, vigye ki, kiáltassa meg vele halálának okát s jutalmát is mi volna; de az tiszteletes tanács ifjui állapotját megtekintvén, böcsületes atyafiai nak esedezésekre életét meghagyja, de az fa-lóhoz kötöttetvén, veretessék meg erősen s üzetessék ki a városból, ha az után itt akar lakni: kövessen Ecclesiát.⁷⁾

3. 1665. 3. Novembris in Senatu. Megbizonyította a dominus A. (bíró) elégséges tanuk által, hogy az I. (vádolt) nyelvét megeresztvén éktelen szitkokkal szitkozódott, azért városunk törvénye szerint pro nunc primo vite az fa-lóra ültetessék; ha többször azt cselokszí s szitkozódik: halál leszen a fején.

4. 1669. 1. Julii in Senatu. Veres Jánosnak de Szoboszló grátia adattatik, de ma s holnap az fa-lóra ültetessék.

Vége ide igtatom a Hajdu-kerület 1698. évi november 22-én hozott statutumának tárgyunkra vonatkozó részét:

5. Valaki adtával, teremtetével káromkodik, elsőben egész vasárnap fa-lovon üljön, elböcsáttatván keményen megveressék, 2-do ha ugyanabban compariáltatik: fa-lóra ültetessék, egész nap követ tartson a nyakában, elböcsáttatván megkiáltsa, hogy halált érdemelt volna; 3-tio ha ugyanazon vétebben találtatik: irre-

⁶⁾ A ref. papok részvételt a világi bíraskodásban ez az adat világosan tanúsítja.

⁷⁾ Az Eklézsia követéséről lásd Jogt. Közl. 1894 51. számában megjelent cikkemet.

A börz mérlegelésé londoni de már Berlinb érezhetővé mely novem ezreket vá kenykedik t lácziójával

A tőzs seketes az épp oly ké el a kevés Vagy van 2-3% kam és ma 6-7 nines vevő kellő mért legderülteb nos hitel k dett sülyed kenység tá egy előre l megrendith A mill vekenysége meg. Az ép összegeket momentán ság elé vin hogy megn lett a nagy hoz lassan kész interv biztató üzle

Hogy a lása a tul részben leg magatartás nyugtató a politikának bolásba m hogy a vis tós javulás ják az eddig sokat szen

missibiliter szerint ne később sz fa-lóval sz van Szinn szemben, részint né azt a véle szónak de német dr egyszerűen nevezése padnak.⁸⁾

A Deb emléket a nak is, mi usitják:

1. 165 Nem taga Lengyel J thiai mód

2. 165 Magistratu Istvánné.

A. (A sok, latrok tattak meg büntetések

I-k. (Concl magyar m Sajno

nyában, ez a magy

⁸⁾ A H szabványait

⁹⁾ Lásd

A börze, mely a politikai események mérlegelésében rendkívül érzékeny, egy londoni depressziót a következő órákban már Berlinben, Bécsben, Budapesten is érezhetővé tesz; a kontremine pedig, a mely november 9-iki események óta száz- ezreket vághatott zsebre, élénken tevékenykedik további, eléggé lucratív spekulációjával.

A tőzsde a milyen kevéssé volt mérsekletes az árfolyamok feleségázásában, épp oly kétségbeesetten használja most el a kevéssel előbb tulfizetett értékeket. Vagy van abban raison, hogy előbb 2-3% kamatozással beérte a spekuláció, és ma 6-7% kamatot ígérő papírjainkra nincs vevő? Gazdasági évünk megüti a kellő mértéket, valutaszabályozásukra a legderültebb égbolt mosolygott, az általános hitel kamatláb már jótékonyan kezdett süllyedni a gazdasági- és ipari tevékenység táplálására, és most mindezeket egy előre láthatatlan kimenetelű esemény megrendítheti.

A millennium mindenütt fokozott tevékenységet, nagy pénzmennyiséget kíván meg. Az építkezések, berendezések óriási összegeket nyelnek el; a pénzforrások momentán eldugulása a legnagyobb válság elé vinne. Ez talán elég ok lesz arra, hogy megnyugtató politikai láthatár mellett a nagy bankok a viszonyok sanálásához lássanak. Ez az ugynevezett áldozatkész intervenció ma már úgy is eléggé biztató üzletnek ígérkezik.

Hogy az árfolyamok észvesztett hanyatlása a tulspekuláció bosszúműve nagy részben legjobban járadékaink elég szilárd magatartása mutatja. Ez egyuttal megnyugtató arra nézve is, hogy a távoli nagy politikának belevonása az árfolyam rombolásba majdnem erőszakolt. Remélhető, hogy a viszonyok már legközelebb a tartós javulás útjára lépnek és kárpótolhatják az eddigi veszteségeikért a súlyos csapásokat szenvedett tőkét.

missibiliter megköveztessek*) Ezen adatok szerint nem szenved kétséget, hogy a később szokásba jött deres elnevezés a falóval szoros kapcsolatban áll és igaza van Szinnye Józsefnek, midőn azokkal szemben, kik a deres szót részint szláv, részint német jövevény-szónak vitézték, azt a véleményt fejezte ki, hogy „a deres szónak se a szláv derati (schinden), se a német dresch-hez semmi köze, hanem egyszerűen a deres lóról vett tréfás elnevezése annak a sokaktól megfeküdt padnak.“⁹⁾

A Debreczen városi régi jog fönhagyta emlékét a magyar módra való megcsapásnak is, miként a következő ítéletek tanúsítják:

1. 1656. 21. Novembris. Deliberatum: Nem tagadja k-ságát, ergo csapja meg Lengyel János (igy hívták a hóhért) seythiai módon.

2. 1657. 2. Martii. In causa domini Magistratus contra Nagy Lőrincz et Tót Istvánné.

A. (Actor) dicit: ezek mezei pajkosok, latrok, együtt k-dtak, együtt fogattattak meg s hozzattattak is be. Erdemes büntetéseket kívánom.

I-k. (vádoltak) non negant.

Conclusum: Csapja meg a hóhér őket magyar módon.

Sajnos, hogy közelebbi adatok hiányában, nem lehet tudni, miből állott ez a magyar módon való megcsapás?

⁹⁾ A Hajdu-kerület a Debreczen városi jog szabványait fogadta el és alkalmazta.

⁹⁾ Lásd Nyelvőr XXIV. k. 468-9. 1.

S z i n h á z.

(P.) Szerdán a „Szentivánéji álom“ című tündérvjátékban gyönyörködött az ünnepi közönség, mely darab hagyományos szokás szerint karácsony első napján szokott adatni nálunk. Es csakugyan telt ház nézte végig a jó előadást és sokat tapsolt különösen a Püspöki ter nézetes jó izü mókáinak, ki Zubolyt a komédiássá felesapott takácsot személyesítette. Terünk nem engedí, hogy ezuttal részletesebb bírálatba bocsátkozzunk, csak jelezzük, hogy az összelőadás jó és a rendezés kitünő volt.

Tegnap, esütörtökön „Fehő Klári“ népszimű adatotta ezimszerepben Tiszaynéval, a mely körülmény nagyban hozzájárult ahhoz, hogy zsufolt ház legyen. Es valóban ő volt a darab fénypontja. Nem szükséges felsorolnunk az ő páratlan ügyességét, kedvességét, ismeri közönségünk; csak arra kérjük, szerezzen ő nekünk minél több ilyen szép színházi estét. Klenovics (Aba András) igen jó felfogással játszotta meg szerepét s drámai jeleneteivel nagy hatást esimált.

Ifj. Német (Istók) játékaival kielégített; csak az első felvonásban verses monodókáját kellett volna érthetőbben szavalnia, mert annak elmondásánál nem az a fődolog, hogy hadarva legyen, sőt inkább hogy a közönség az abban megnyilatkozó paraszt humort megértse.

Klenovicsné Viola Évája művészi színvonalon állott.

Általában az egész előadás kitünő volt s a Tiszayné aranyos jó kedve átragadt a többi szereplőkre is.

Előfizetési felhívás.

„A Debreczeni Ellenőr“ cz. politikai napilap, a szabadelvű párt közlönye, néhány nap mulva huszonharmadik évfolyamába lép.

Ezen alkalommal nem mulaszthatjuk el m. t. Olvasó közönségünk szives figyelmét felhívni lapunkra es annak pártolására.

A „Debreczeni Ellenőr“ huszonkét esztendő s multjára férfias önézettel tekinthet vissza, mert egy pillanatra sem tért el attól az iránytól, melyen megindult, kezében a **szabadelvűség eszméinek zászlóját fennen lobogtatva.**

Igy lesz ezentul is. Lankadatlanul fogunk küzdeni a politikai téren a szabadelvűség eszméi mellett, azon erős meggyőződés tudatában, hogy ennek a pártnak kezébe van letéve Magyarország megerősödése, nagysága, dicsősége . . .

Hogy hiu ügyet nem szolgálunk, megmutatta az eddigi tapasztalás, a kormány sikerei es azok a nagy, országgraszoló eredmények, melyeket a szabadelvűség zászlója alatt harczólo kormány keresztülvitt.

Es mivel erős meggyőződéssé küvült bennünk az a tudat, hogy a szabadelvű eszméké a jövő, egy pillanatra sem habozunk továbbra is azon az uton haladni, melyet huszonkét esztendővel ezelőtt haladásunk es elveink győzelmi irányául megjelöltünk.

Ezen, jobbára csak nagy vonásokban vázolt politikai hitvallásunk őszinte bevallása mellett, becsületesen igyekezzünk szolgálni Debreczen városának érdekeit is. Egy mozzanat sem fogja kikerülni figyelmünket es hűséges oda-

adást fogunk minden oly kérdésben tanusítani, mely széppé, nagygyá es virágzóvá akarja tenni az Alföldnek es gőzerővel haladó metropolisát.

Mellőzve most egyes rovataink ismertetését, csak még egyet kívánunk — es ezt m. t. Olvasó közönségünk megnyugtatóására — megjegyezni, es ez azon ígérlet, hogy lapunk kerülni fog minden személyeskedést, szenzáció hajhászást a jövőben is es egy pillanatra sem fog megfélekedezni müvelt le'kü Olvasóközönségünk irodalmi jó izléséről. Zsurnalisztikai vervevel, szellemmel a mások üzeteinek, politikai hitvallásának tiszteletben tartásával fogjuk irni lapunkat úgy, hogy az szivesen látott jó barátjává válják m. t. olvasóinknak.

Ez a mi nyiltan bevallott törekvésünk s m. t. Olvasóközönségünk felénk es működésünk felé irányuló bizalma lesz fáradozásunk legbecsesebb jutalma es dicsőségünk.

A Csokonai nyomda es kiadó-részvénytársaság pedig a modern technika minden eszközeit felhasználja a lap tetszetős kiállítására es korai megjelenésére, s nem kimél semmi költséget az eredeti, gyors es hű táviratok megszerzésére. Mely ígéretekkel szemben mi csak egyet kérünk: tömeges, jóakaraút pártolást.

* *

Lapunk előfizetési ára a régi marad.

Egy évre	10 frt.
Fél évre	5 „
Negyedévre . . .	2 „ 50 kr.
Egy óra	1 „

Egyben tisztelettel értesítjük a m. t. Olvasóközönséget, hogy kik lapunk 1896. évfolyamának január—március évnegyedére előfizetnek, azoknak a mai naptól kezdve ingyen küldjük lapunkat.

Debreczen, 1895 december 19.

A Debreczeni Ellenőr
szerkesztősége es kiadóhivatala.

NAPI HIREK.

T á j é k o z t a t ó.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órakor csak esetleg hétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. — Kérjük a lapnak csak az egyik dalára irni, ha lehet porzó nélkül!

A kir. tábl. hivatalos órák a segéd- es kezelő hivatalokban d. e. 8—12, es d. u. 2—5 óráig tartanak. Az igtató, kiadó-hivatal s az irattár a feleknek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon es ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

A m. kir. törvényszéknél jegyzői iroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap es ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 es d. u. 5 órakor, ünnepnapokon d. e. 11 órakor.

A debreczeni kir. járásbíróság szóbeli kereseteket, kérelmeket es nyilatkozatokat fölvesz kedden es pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a felek megjelenhetnek minden szerdán.

Hivatalos órák az állami anyakönyvvezetőknél Délelőtt: Hétfőn, Csütörtökön, Kedden 11—12 óráig. Szerdán, Pénteken, Szombaton 9—11 óráig. Délután: Minden hétköznap 2—5 óráig. Vasárnap délelőtt 9—12 óráig.

A Gönczy-egyesület „Otthon“-a Keresk akadémia palo ajában.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban, nyitva van hétfőn, szerdán, s ombaten d. u. 3—6 ig.

Muzeum a kollégiumban nyitva van vasárnaponként d. e. 10-től 12-ig.

Famunkatanítás. A kézhigyesítő egyesület öreáliskolai műhelyében d. u. 2-4 óráig. Kedden előkészítő csoport. Szerdán és pénteken a haladó csoport.

Népkönyvtár az Árok-utcai leányiskolában. Nyitva minden szerdán és szombaton d. e. 11-12 óráig.

December 31. A „Zion” debreczeni betegsegélyző egyesület Sylvester-estéje.

December 31. István-malom munkásainak Szilveszter-estéje a Margit-fürdőben.

Január 4. Második sertésvágó-társulat mulatósága a Koronában.

Január 4. Izr. nőegylet álarozos bálja a Bikában.

Január 4. II. sertésvágó társulat bálja a Koronában.

Január 11. Jogász-bál a Bikában.

Január 12. Sz. Nagy Károly jubileuma.

Január 18. A debreczeni jótékony nőegylet kárton-bálja.

Január 18. Ács-iffuság bálja a Margit-fürdőben.

Január 18. A függetlenségi kör bálja a Koronában.

Január 22. A timár iffuság bálja a Koronában.

Január 25. A Polgári-kör bálja az „Arany Bika” dísztermében.

Február 15. Jogász és tisztviselői-kör bálja.

Karácsony a községi szegényházban.

A szeretet nagy ünnepe megvitte az örömet a községi szegényház lakóinak is. Mind a két napon husos ételeket kaptak ebédre, amilyent sok szegény földmives és iparos család megirigyelhetne. Ünnepe első napján huslevest, húst és fonatos tészta került asztalukra, Szentpály Benő szegényházi orvos pedig mindegyiküknek 3-3 deczi finom óbort küldött; a második napon husleves, hus és husos káposztából állott az ebéd. Nagy részök templomba is elment a szegényházi gondnok engedelméből. Ezzel kapcsolatban felhívjuk a közönség figyelmét arra, hogy a szegényház gondnoka tollfosztást jutányos árért fölvállal.

A városi közigazgatási bizottság hétfőn délután 3 órakor ülést tart, melynek tárgya lesz az anyakönyvvezetők ügye és a bevehetlenné vált adók kimeneteltetése.

Anyakönyvvezetők kinevezése. A belügyminiszter krisztkindlibe kinevezte a debreczeni önálló állami anyakönyvvezetőket a közigazgatási bizottság által egyhangulag és egyedül ajánlott *Budaházy* Endre hajdúvármegyei tb. főszámvevő és *Nagy* Gyula járásbírói kiadó személyében. *Budaházy* Endre anyakönyvvezetővé, *Nagy* Gyula pedig anyakönyvvezető-helyettesé lett, akik a kinevezési okmány értelmében már január 1-jén átveszik hivatalukat. A belügyminiszter kinevező leirata a segédszemélyzetről semmit sem szól.

Hymen. *Vértessy* István Debreczen sz. kir. város érdemes főjegyzőjének bájos és szellemes leányát, *Agnes* kissasszonyt eljegyezte *Cservenka* József deési törvényszéki hivatalnok. — *Dr. Körössy* Kálmán helybeli fiatal ügyvéd jegyet váltott *Körössy* Sándor mező-sassi földbirtokos leányával, *Körössy* Idával.

Értekezlet a sertéskivitel és értékesítés érdekében. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter, jövő évi január hó 8-án délelőtt 10 órára egy szaktanácskozmányt hívott össze a földmivelésügyi miniszterium tanácstermébe, melynek feladatát az fogja képezni, hogy sertéskivitelünk és általában sertéseink értékesítése érdekében szükséges mindazon intézkedéseket és rendelkezéseket megvitassa, melyeket részben azonnal, részben fokozatosan életbe kell léptetni. A miniszter erre a tanácskozmányra az érdekelt szakminiszterek képviselőin kívül meghívta az orsz. magyar gazdasági egyesület, a székesfőváros, **Debreczen** sz. kir. s Kecske-mét th. városok, a budapesti keresk. és iparkamara, a kő-

bányai sertéskereskedő csarnok, a kőbányai sertéshizláló részvénytársaság, a békésvármegyei gazdasági egyesület, a budapesti hentesipartestület, a bajai keresk. csarnok, a bari sertéshizláló telep képviselőit, továbbá több tekintélyes gazdát, sertéstenyésztőt és hízalót, még pedig tekintettel az ország különböző vidékeinek érdekeire. A meghívásokhoz a miniszter részletes kérdőívet mellékelte.

Bizottsági tagok igazolása. A december 11-én megválasztott Szücs Mihály, Torday Gábor, dr. Balkányi Miklós és Sz. Szabó László városi bizottsági tagokat az állandó igazoló választmány ma igazolta.

A lelkészválasztás kérdésének megoldása ismét néhány napi halasztást szenved amiatt, hogy egyházmegyei bíróságunk december 30-ára kitűzött ülése több oldalról felmerült akadályok miatt e napon meg nem tartható s így azt Dávidházy János esperes január 9-dikére tűzte ki. Akkor fogják a Mitrovics Gyula megfelelő választása ügyében tartott vizsgálatról fölvetett jegyzőkönyvet tárgyalni.

Kistemplomi istentiszteletek. Folyó év és folyó hó 30-ikától, hetfőtől kezdve az ev. ref. kistemplomban a köznapi istentiszteletek újra meg fognak kezdeni, melyek eddig az orgona javítása miatt szüneteltek.

Revolveres munkás. A szociálista demagógok népboldogító tanai lassanként megmetyekzik az eddig szelid erkölcsű, jóra való magyar munkások egészséges gondolkodását is. A párizsi kommunardok példájára némelyik revolverrel látja el magát s ha az alkohol már magasra fokozta érzelmeit, nem átalja saját társát is ezélba venni vele. *Janics* József és *Laczkó* Mihály kefégyári munkások tegnap együtt ittak egyik hatvan-utcai pálkamérésben s a szesz hevétől ösztönözve összeszólkoztak. A dühös párbeszédben *Janics* egyszerre revolvert rántott elő s a jelenlevők szörnyű ijedségére ráfogta azt *Laczkóra*. Elsütni ugyan nem volt ideje, mert hamarosan lefógták, de az eset elég szomorúan illusztrálja az állapotokat. *Janics* ügye a kir. ügyészség elé került.

Eljegyzés. *Leuchtmann* Ármán h. szoboszlai tekintélyes ifju kereskedő eljegyezte *Frankl* Ferencz helybeli kereskedő szeretetreméltó és kedves leányát *Margit* kisasszonyt.

Vidéki zsurnalisztika. *Zombori* József hírlapíró, aki Debreczenbe való és debreczeni háziur, átvette a *Soproni Hírlap* című napilap szerkesztését.

Börtönvizsgálat. A debreczeni kir. törvényszék mintaszerű új fogházában ma tartott először vizsgálatot a közigazgatási bizottság e célból alakított albizottsága. Megjelentek a vizsgálatnál gróf *Dégenfeld* József főispán, *Nemes* Kálmán, *Kovács* József, dr. *Sárváry* Gyula t. főorvos, *Kósa* Zsigmond kir. ügyész és *Szentpétery* Ferencz tb. aljegyző, mint tollvivő. A fogház felügyelő bemutatta napi jelentését, amely szerint jelenleg 126 rab van a fogházban, akikből 111 férfi, 15 nő, három rab beteg. A bizottság feljárta összes helyiségeit a fogháznak és kellemesen lepte meg az ott talált rend és tisztaság. Annál inkább megütközött a kir. ügyész azon jelentésén, a melyet mi is csak röstelkedve írunk ide, hogy az ev. ref. vallásu rabok, akik pedig legnagyobb számmal vannak, az 1892. esztendő vége óta *semmitféle* vallás-erkölcsi oktatásban nem részesültek; — az ide vonatkozó jegyzékváltások pedig azóta vaskos esomóra nőttek. — A vizsgálat bizottság ezt a mostoha bánásmódban részesített ügyet a közigazgatási bi-

zottság különös figyelmébe fogja ajánlani. — Kálvinista belmissió jöjjön el a te országod a kálvinista Debreczenbe is!...

Öngyilkos csendőr. *Rumsauel* János 27 éves csendőr-káplár ma reggel 1/27 órakor egy átvirrasztott éj után föbelötte magát. Temetése holnap lesz.

Temetés. Karácsony első napján tették örök nyugalomra nagy részvét mellett *Buzás Elek* földbirtokos sa debreczeni szabadelvű-párt varga-utcai elnöke földi maradványait. A koszorúkkal elhalmozott koporsó felett *Némethy* Lajos ev. ref. lelkész mondott megható gyászimát. A temetésen tömegesen vettek részt a debreczeni gazdasági egyesület és a szabadelvű-párt tagjai.

Tisztújító közgyűlés. A „hazai országos izr. leány-kihazasító jótékonyági egyesület” tisztújító közgyűlése f. hó 25-én folyt le nagy érdeklődés mellett Debreczenben. A választás eredménye a következő: Tiszteleti elnök: *Szoffer* *Szuezman*, paksi főrabbi. Vezérelnök: *Klein Bernát* helybeli nagykereskedő. Al-elnök: *Weisz Mór* kiskvárdai nagykereskedő. Pénztárnok: *Tafler Ignác*. Ellenőrök: *Rosenberg Farkas* rabbi helyettes és *Péterffy Benő* fakereskedő helybeli lakosok. Intéző bizottság: *Schreiber F. h. nánási*, *Schwarz J. M. nagykárolyi*, *Szoffer M. t. füredi*, *Szoffer József derecskei*, *Czitrom Farkas h.-dorogi*, *Spiegler Dávid gyöngyösi* rabbi, és *Beck Mór* érmihályfalvai, *Kupferstein Izrael h.-dorogi*, *Fränkel Mayer* ujhébertói és *Weinberger Benjámin* tetétleni lakosok. A választmány tagjai: *Weisz I. Lajos*, *Rosenfeld Jakab*, *Gutfreund Menyhért*, *Klein Miksa*, *Markovics Sámuel*, *Kohn József*, *Berliner Ábrahám*, *Stark Ignác* debreczeni, *Grünbaum Marczel h.-nánási*, *Stern Mayer kabai*, *Süssman Henrik h.-nánási* és *Friedman Márton* kiskvárdai lakosok. A választás megejtetvén, *Klein Bernát* helybeli nagykereskedő vezérelnök hazafias szellemben tartott és köztetszettel fogadott beszédben az egyesület szép feladatára rámutatván, kiemelte, hogy ezen nemes várost azért választották az egyesület székhelyéül, mert a hitsorsosok közül sokan nemzetiségektől lakott vidékeken élnek és így Debreczenből könnyebb lesz a hazaszeretet érzelmét terjeszteniök. *Klein Bernát* vezérelnöknek az egyesület emelése körül szerzett érdemei elismerésül jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. (L. A.)

Orvos Gyurka baja. A nagy Gyurkának, a czirkuszi birkozások ösmert partnerének rossz napjai vannak. Miután egy szabálytalan verekedés közben történt önkénytelen erő-produkcióért, egy fülsiketítő pofonért a rárótt büntetést kitöltötte, elszána magát a tisztességes életre s elment dolgozni a m.-sziget-körösmezői vasúthoz. Kubikolt a sulyos, sárga agyagban, hordta a nehéz földet a töltésre s esténként mély érzelmű előadásokat tartott társainak a tőke és munka egymáshoz viszonyáról. Az előadásokból értelmezett fordított rend logikáján okulva egyik társa, nemhogy tandíjat fizetett volna, hanem a hallgatás díját fizettette meg Gyurkával oly formán, hogy ellopta tőle összekuporgatott 14 frtját. Orvos Gyurka ugyan kisütötte, hogy ki volt a tolvaj, a ki be is valotta bűnét, de azt mondotta, hogy miután elköltötte a pénzt, *leüli* szivesen. Ez azonban vajmi kevés elégtétel a végkép lerongyosodott Gyurkának s visszakerülve Debreczenbe, az idők jobbra fordultáig a hajléktalanok menhelyét vagy a kórházat veszi igénybe, mivel a hánytatott élet egészségét is erősen megrendítette.

Miniszteri ajánlás. A belügyminiszter dr. *Kovács* Dénes hírlapírónak „Házassági Káté” című művét, mely az új egyházpolitikai törvényeket népiesen magyarázza, körrendeletileg ajánlotta az összes megyei és városi örvényhatóságok figyelmébe. A miniszter a

hasznos műsárosolt, melynek felhíváség körében

— *Kor* királyné a tanulmányegyetemen tanári kar még két esgatója, ho promációt rekonszeny tanulmány látogatja a gédebben

— *Ái-uj* fordult elő vidéken mi ezen ezime mindenféle odébb állatattak le miatt. Miko előbb Kál majd Szent de hogy n ták meg. A közödött a semmit ne fővárosi h donos is. nem hallo napokon járt az i Szentkirál kozott be, fővárosi la központi szorgalma odahagyva ujságírók kollegána erejéig m

— *Ki* hánygyár ben kibó készítsen máris so szivar” eziálitási kiállítás leszen ka persze n bokai tr kiállításí delte el, var legy minőség szetés f lesz, a asszony tak meg

— *elefant*, a legha fededhe Leülte ily szó — *kosztot maguko* A és büsz — *szett e (Daxli) tik a r tanyál*

hasznos műből nagyobb számú példányt vásárolt, melyet szétküldött a törvényhatóságoknak, felhíván őket, hogy a könyvet a közönség körében terjesszék.

— **Koronás nőorvos.** Amália portugál királyné a múlt héten befejezve orvosi tanulmányainak második évét, a lisszaboni egyetemen igen jó sikerrel levezgázott. A tanári kar üdvözölte a fiatal királynét, ki még két esztendeig lesz a fakultás hallgatója, hogy azután megkapja a doktori promációt. A királyné a tudományok iránti rokonszenvből fogott az orvostudomány tanulmányozásához s igen gyakran meglátogatja a kórházakat is, a hol a leggyöndebben ő maga kezeli a betegeket.

— **Ál-újságíró.** A legutóbbi időben gyakran fordult elő, hogy egyes elzülött alakok a vidéken mint fővárosi újságírók lézengtek s ezen ezimen bejutva a legelőkelőbb körökbe, mindenféle szélahamosságot követnek el, azután odébb állanak. Kedden Nyiregyháza tartóztattak le egy gyanus fiatalembert koldulás miatt. Mikor az ottani rendőség kihallgatta, előbb Kálnoky Izor fővárosi hírlapírónak, majd Szentkirályi Károlynak mondta magát, de hogy mi a tulajdonképeni neve, nem tudták meg. Az ottani rendőség táviratilag tudakozódott a főkapitányságnál kiléte felől, de semmit nem lehetett róla megtudni. Azok a fővárosi hírlapírók, köztük egy kiadó tulajdonos is, a kikre az illető hivatkozott, soha nem hallották hírét. Ez a tisztelt ur az előző napokon Debreczenben bolyongott és sorra járta az itteni redakciókat, ahol ugyancsak Szentkirályinak mondta magát és úgy mutatkozott be, hogy ő Bukarestből jön, ahol több fővárosi lapnak volt levelezője, — de azok a központi nagy lapok olyan komiszul fizették szorgalmas munkásságát, hogy kénytelen volt odahagyni a rumun fővárost. — A debreczeni újságírók közül néhányan fel is ültek az alkallegának és engedték magukat 1—2 korona erejéig megpumpoltatni.

— **Kiállítási szivarok.** Ez időszerint két dohánygyár foglalkozik azzal, hogy a jövő évben kibocsátandó új szivarokból minél többet készítsen el. E szivarok közül — amelyből máris sok van készen — az egyik „kiállítási szivar” lesz. Ennek az fogja képezni a speciálitását, hogy a jövő esztendőben esakis a kiállítás területén árusítják s így máshol nem leszen kapható. Ha a kiállítás véget ér, akkor persze már közönségesebbé válik s a kána-bokai trafikokban is olcsón vesztegetik. A kiállítási szivarok készítését még Wekerle rendelte el, akinek az volt a célja, hogy a szivar legyen a legkapósabb. E végből a jobbminőségű dohánylevelekből gyártják és tetesztetés formát adnak neki. A vége éleshegyű lesz, a teste pedig karesu, mint a formás asszony. Az árát hat krajczárban állapították meg.

— **Egy századvégi rab.** Erős, mint egy fiókelefánt, fiatal legény, olyan öklökkel, melyek a leghatalmasabb angol acél-boxerekkel vetekedhetnek és be volt csukva — koldulásért. Leülte a 48 órát Závár Mátyás és bucsuzóul így szólt a tekintetes kapitány urhoz:

— Aztán, ha máskor becsuknak, jobb kosztot adjanak, mert ha kimék, *kiételem magukat az újságra.*

A kezét belemélyesztette a nadrágzsebbe és büszkén távozott.

— **Elvesztett daxli.** A napokban elvesztett egy világos-sárga, nőtény, tacska, (Daxli) kutya Floricas névre hallgat. Kérik a megtaláló a kutyát a Pavillon-laktanyában átadni megillető jutalomdíjért.

Besseney György szobrai Debreczenben.

Kettő is egyszerre.

Már azóta talán utban is vannak Budapest felé, de tegnap délben még ott állottak a láng buzgalmu, tehetséges, ambiciozus debreczeni szobrász: Tóth András késes utcai műtermében.

Szabolcsvármegye törvényhatósága hazánk ezredéves fennállásának megünneplése alkalmából Besseney Györgynek Mária Terézia híres erejű, daliás testőrhadnagyának, a magyar irodalom-történet egyik legnevezetesebb alakjának, ki a testőr gárda több előkelő lelkes, ifjú magyar tagjával a Besseneyi irodalmi társaságot alapította szobrot emel, melyet Nyiregyháza, a Besseney kertben fognak felállítani.

A szoborra pályázatot hirdettek melyet f. év decz. 31-ig kell beküldeni a budapesti képzőművészeti társulathoz.

Tóth András a pályázatra két szobrot is készített. Mindkettő fél méter magas s egy-egy méteres magasságu talapzaton áll.

Az egyik, mint testőrt ábrázolja Besseneyt. A kifejezésteljes arcu testőrtiszt délceg alakján korhű kosztüm mel, vállán párduez kacagánnyal nyugvó állásba helyezkedik. Balkezeben kardját tarja, míg jobbjaiban diszes esakóját fogja.

E szobor talapzata a kalászi márvány színét viseli s barokk diszitményekkel van ékesítve. A Besseney György felirat alatt írói emblemák, örökzölddel övezve.

A másik szobor már az 1781-ben magyarországi birtokára, Kis-Kovácsiba visszavonult *bihari remetét* mutatja. A költő falusi magányában könyvvel kezében, kissé meghajtott fővel elmerengve áll. Zsinóros sujtásos magyarruhába öltözve, vállán bő kőpennyel balkezeit félig keblébe rejtve megkapóan kifejező arczával mintegy a jövőbe nézni látszik.

Ez a szobor gránit alapon nyugszik s a név alá helyezett örökzöldtől övezett könyvön kívül egyéb diszitmény nincs rajta.

Mindkét szobor az ágyu érez-színét viseli; elfogadás esetén ugyanis abból az anyagból lesz öntve. Hogy Tóth András ezzel mit produkált, nem akarjuk a Csokonai-szoborra tett azon híressé vált olasz ítélettel kritizálni, hogy *á hasonlít jó, á nem hasonlít jó, nem jó*, de hogy a nagy esztetikai érzék párosulva a tudással, a helyes fel-fogással, a kivitelben a formák tökéletessége, az arczok meglepő kifejezés-teljesége mind olyan kiválósága e szobroknak, melyek a pályázat eredményét minden valószínűséggel Tóth András javára döntik el.

A művész, ha két évvel ezelőtt a kolozsvári pályázaton Mátyás szobrával a Fadruszé mellett díszérettel említett, most újabb tett tanulmányai után valószínű, hogy diadallal fog megállani szobraival.

Nagyon sokan megnézték tegnap a művész hosszú hónapokig tartott lelkes munkájának eredményeit s e sorok írója véletlenül éppen Széll Farkas kir. tábla tanácselnököt, Dobiecky Sándor vasuti üzletvezetőt és a fenkölt szellemi író ref. lelkész, Könyves Tóth Kálmánt találta ott, akik közül az első anyai ágon a legközelebbi rokona is a nagynevű költőnek — mindannyian a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szobrok felől.

Tóth András tagnap délután becsomagolta a szobrokat s elküldötte a jelíges levelekkel együtt Budapestre a nemes versenyre.

A siker nem maradhat el.

Táviratok.

A hercegprimás pásztorlevele.

Esztergom, december 27. (A Debreczen Ellenőr eredeti távirata.) A hercegprimás tegnap adta ki gyönyörű latinsággal megírt *millenniumi* pásztorlevelét: „Claudius” aláírással. A primás e levélben teljesen tartózkodik a politikától. Előadja a nemzet nagy küzdelmét. Rámutat arra a veszedelemre, mely a hazát mindig az egyenletlenség miatt fenyegette; int a testvéri egyetértésre és esodálatos szépen, valódi költői, szinte prófétai ihlettel imádkozik a nemzet jólétéért, boldogulásáért. (Pásztorlevelének e része a legszebb, legmagasztosabb munkái közül való, a miket ezen a téren egyáltalán megalkottak.) És végül elrendeli, hogy a millenniumot a következőképp kell megünnepelni: decz. 29-én a papság kihirdeti a szöszékből a millenniumot; szilveszter estéjén imádkozik a pápáért és a királyért; január 1-én a reggeli első harangzó után félórát zognak a harangok; újév napján külön ájtatosság; január 5-től december 20-ig minden misébe beleszövendő a Missale Szent Istvánhoz szóló fohásza; minden szombaton, egész éven át, este 6 órakor imát mondjanak szüz Máriához, Magyarország nagyasszonyához.

A pénzügyminiszter czáfolata.

Budapest, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) Félhivatalos forrás meczáfolja azt a hirt, mintha Lukács pénzügyminiszter a bankok számára 5—6 millió forintot akart volna rendelkezésre boesátani.

Öngyilkos vezértitkár.

Kolozsvár, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) Domay István a „Phoenix” erdélyrészi vezértitkára és a Kolozsvármegye takarékpénztár igazgatója megőrült és öngyilkosságot követett el: szerencsétlen vállalatok és tőzsdei veszteségek folytán. Föl akart menni Budapestre, de olyan ideges állapotban volt, hogy hozzátartozói őriztették a vonaton. Mindezáltal Domay Egeres tájékán leugrott a vonatról, s minthogy csak kevéssé sérült meg, járkált egy ideig a mezőn. Később visszatért a pályatestre, s egy arra robogó gyorsvonat elé vetette magát, — mely teljesen összezúzta. Domay számadásait az általa vezetett intézetekben a legtökéletesebb rendben találták.

A bolgár szobranje.

Budapest, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) Szófiából jelentik: Azon botrányok következtében, melyek a legutóbbi időben csaknem napról-napra előfordultak a szobranjében, Theodorow elnök értekezletre hívta meg a szobranje több kiváló tagját, a melyben megbeszéltek a házszabályok hiányosságát. Altlában hangsúlyozták a házszabályok szigorításának szükséges voltát, konkrét határozatot azonban nem hoztak, mert valószínűleg magában a szobranjében tesznek majd erre vonatkozólag indítványt.

Nemzetközi betörők.

Budapest, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) A budapesti törvényszék ma kezdte meg Papakosza és társai bünpörének tárgyalását. A vádlottak tagadnak, de oly ügyetlenül, hogy bűnösségük egészen nyilvánvaló.

A siránkozó Ignatieff.

Budapest, decz. 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) Pétervárról telegrafálják, hogy a szláv jótékonyágiünnepen Ignatieff fájdalommal emlegette a magyarországi szlávok helyzetét.

A főváros karácsonya.

Budapest, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) A mi az időjárásról illeti, előbb locs-pocs, aztán szép fehér hó, s végül ismét locs-pocs. Nevezetes volt azonban az idén a csomagforgalom. Karácsony hetében ugyanis összesen 275.533 darab csomagot kezelt a fővárosi posta: 18000 darabbal többet mint tavaly karácsonykor, és épen ötszáz annyit, mint rendes körülmények között. Nevezetes, hogy ilyen rengeteg forgalom mellett csak 150 darab volt kézbesíthetetlen rossz címzés miatt.

A forrongó Törökország.

Budapest, december 27. (A Debreczeni Ellenőr eredeti távirata.) Konstantinápolyból jelentik: hír szerint a szultán csapatai Zeitunt bevették. A felkelők a hegy-ségbe menekültek.

Mulatságok.

* Fodrások mulatsága. A debreczeni Figarók, ezek az örökké jókedvű vidám fiúk szintén kivesszik részüket a farsangból. Bált rendeznek nekik is, kedélyest és fesztelent, amilyenek nekik magok is. Nagy széleskörű ismeretességük lévén, bizonyos hogy nem lesz néptelen az ő farsangi mulatságok, amelyre a következő meghívót bocsátották ki: „Megívó. A debreczeni borbély- és fodrász-segédék 1896. január hó 19-én vasárnap a „Margit-fürdő” e célra feldíszített és villanyvilágított termében az iparos ifjak önképző egylete dalkörének közreműködésével és tréfás tombolával egybekötött szigorúan zártkörű jótékony célú bált rendez. A rendezőség: Csikes Ferencz, diszelnök. Fuchs Imre, elnök. Sissler Dezső, titkár. Kovács József, pénztárnok. Kukucs Lajos, ellenőr. Rendezők: Czerip Károly, Koszár Sándor, Penyősi Géza, Fülöp István, Kovács Lajos. A tiszta jövedelem fele része az iparos ifjak és fele részben az iparoskör könyvtárának gyarapítására fordítatik. Belépti-díj személyenként 1 frt. Család-jegy 3 személyre 2 frt. Kezdeté 8 órakor. Zenész Veres Tóni kitűnő zenekara. Tombola tárgyak szűret alatt adatnak ki. Ételek és italok kitűnőségéről Márkus Jenő vendéglős kezességével. Jegyek csak a meghívó előmutatása mellett ifj. Csikes Ferencz ur és Rosenné Mezey Gizella urnő fodrász üzletében kaphatók. Tekintettel a jótékony célra, felülfizetések köszönettel vétetnek és hirlapilag nyugtáztatnak.

* Az izraelita négyzet január 4-ki álarozos és jelmez-bálja mozgásba hozta nemcsak városunk, hanem a vidék mulatni vágyó közönségét is. Mint halljuk, a jelmez-bál eszménye élénk viszhangra talált minden körben, és már az eddigi előkészületek utáni ítélete is, teljes bizonyossággal állítható, hogy a hölgyek túlnyomó részben jelmezben fognak megjelenni. De nem fognak hiányozni a jelmez férfi alakok sem, sőt értesülésünk szerint az ifjúság igen nagy tevékenységet fejt ki abban a tekintetben, hogy minél többen jelmezben jelenjenek meg, a rendezőség pedig mulatságos felvonulások rendezése által fog a bál élénkítéséről gondoskodni. Ugyancsak a rendezőség intézkedik aziránt is, hogy a bál szigorúan zártkörű jellege megővassék. Az álarozos-bálra belépti-jegy 1 frt. páholy-jegy 3 frtjával előre válthatók Baum Miksa, Boros testvérek, Schwarz B. és Weisz Sándor uraknál. Páholyba lépőknek személyjegyet is kell váltaniuk. Felülfizetések a jótékony célra való tekintettel köszönettel vétetnek és hirlapilag nyugtáztatnak. Páholy-jegyek a rendezőségnél (Kossuth-u. 31.) kaphatók.

Irodalom — művészet.

* Ujabb tíz kötet Jókai. Közvetlenül újév előtt, tehát éppen kapóra jelent meg Jókai Mór összes műveinek jubiléus és nemzeti kiadásából a negyedik sorozat. Magyarország legnagyobb előírójászerpel tíz vastag kötet-

tel a könyv piacson mondanunk sem kell, hogy ez a mi viszonyaink között jelentős irodalmi esemény. Geniális költőnk hosszabb lélekzetű novelláinak, regényeinek, és színműveinek egész tárháza foglaltatik az újabb sorozatban, amelynek elegáns külső formája méltóan sorakozik az eddig megjelent kötetekhez. Csak egy pillantást kell vetnünk a könyvek címlapjára s szinte meglevenednek azok a régi, kedves, ismerős alakok, a kiket halhatatlanná tett Jókai költői fantáziája s akiknek történetét szívesen olvassa el minden magyar ember újra meg újra. Ime az újabb sorozat tartalma: XXXI. kötet. Az elátkozott család. XXXII. kötet: Névtelen vár, első k. XXXIII. kötet: Névtelen vár, második k. XXXIV. kötet: Felfordult világ. Észak honából, Debreczeni lunatikus. XXXV. kötet: Szélesend alatt. Életből elvesse XXXIV. kötet: A magyar előidők. Egy asszonyi hajszál: XXXVII. kötet: Novellák. XXXVIII. kötet: Színművek, első k. XXXIX. kötet: Színművek, második k. XL. kötet: Színművek, harmadik k. Jókai Mór összes műveinek nemzeti kiadása tudvalevőleg rendkívül előnyös részletfizetés útján is megszerezhető, úgy, hogy azok is birtokába juthatnak e száz kötetre tervezett hatalmas könyvtárnak, a kik szerényebb anyagi viszonyok között élnek. Nyugodtabb lélekkel semmiféle irodalmi művet nem ajánlhatunk olvasóinknak megvételre, mint e Jókai könyvtárt, a melynek belső értéke magasztalásra a művelt magyar közönség előtt alig szorul. Még csak azt akarjuk megemlíteni, hogy a ki családját egyszerre negyven kötet Jókaiával vagyis az eddig megjelent négy sorozattal akarja újévre meglepni, forduljon rendelkezésével a Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársasághoz, mely a mű kiadásával megbízott.

Millennium.

— A kiállítás sajtóiroda értesítései. —

Debreczen, december 26.

A kiállítás albuma.

Most van munkában és nagyrészt már sajtó alatt egy nagybecsű, gyönyörű kiállításunk, amely a jövő év könyvpiazzának bizonyára egyik legbecsesebb emléke lesz. A könyv Magyarországot ösmerteti, a történelmét és geográfiáját, népeletét és kulturáját, művészetét és társadalmi életét. s ösmerteti mindezt vező, népies modorban, apró, tömör tárczáknak, a melyeket szebbnél szebb, művészi rajzok és festmények illusztrálnak a legfényesebb reprodukciókban. A munka főképp arra léven szánva, hogy a külföld figyelmét fölkeltse Magyarországra és a magyar millenniumi ünnepe iránt, nemcsak magyar szöveggel, hanem francziául, angolul, olaszul és németül is meg fog jelenni, s már gondoskodás történt, hogy rögtön megjelenése után egyszerre elárasszák vele az egész művelt világot. Mindenütt terjesztik majd a konzulátusok útján, a külföldi egyesületek segítségével, klubokban, szállókban, hivatalokban stb. A pazarul kiállított könyv minden egyes cikke hivatott tollból való, s itt csak felsoroljuk azoknak a névsorát, akik az albumba írtak. A névsor (a cikkek természetét szerint való rendben) ez: Jókai Mór, Vámbéry Armin, Rákosi Jenő, Zsilinszky Mihály, Korányi Frigyes, Gromon Dezső, Herman Ottó, Wekerle Sándor, Herczeg Ferencz, Mikszáth Kálmán, Csányi Dezső, Schmidt József, Falk Miksa, Gelléri Mór, Rákosi Viktor, Bródy Sándor, Bedő Albert, Deutsch Antal, Mándy Lajos és Kálnoki I. idor.

A munka szövege nyolc iv lesz s a szöveg illusztrációkon kívül is külön kép melléklete lesz, színes nyomásban. A könyv első kiadása százezer példányban jelenik meg.

A nagyváradi biboros-püspök pásztorlevele.

Szent-László városának biboros-püspöke karácsony első napján küldte szét körlevelét, melyben egyházmegyéjének napjait hazafias lélekkel buzdítja a millennium megünneplésére.

A nemes hangon írt körleveléből közöljük a következőket:

Az Urnak kegyelméből, kinél „egy nap annyi, mint ezer esztendő és ezer esztendő, mint egy nap”, (II. Pét. 3, 8.) a közeli ó esztendő végén, sz. Szilveszter napjának éjjelén, midőn az óra éjfélét üt, életünkben egy év, nemzetünk életéből egy ezred merül el visszahozhatatlanul az idő szüntelen haladó folyamába, a multak tanulságos birodalmába.

Amint az ó év utolsó percét általában nem tudjuk pontosan: nem ismerjük az első ezredév végét sem biztosan. Amazt még meg tudja mondani a tudomány, a csillagászat: ezt a tudomány, a történettudomány sem képes egész biztosan megállapítani.

A véleményadásra felszólított magyar tudományos Akadémia maga is csak egy nyilvánította véleményét: „hogy a honfoglalás kezdete s befejezése közötti idő teljesen kétségtelen tény gyanánt 888—900. évek közötti időre tehető.” És ez természetes: mert miként a szikla óriás ormának csúcsa olvész a szédítő magasság homályos ködében: úgy egy ezredév is az idők messzeségének homályába burkolja elejét; és mert, a mi fő: a honalapítás nagy műve nem egy év hatalmas munkásságának drága gyümölcse volt. A határidő pontosságának különben amint az ó év alkonyánál nem, az ezredévénél még kevésbé van sulya azon szempontból, hogy jelentőségük szerint méltányolva s használva éljük át ezt a határidőt, lépjük át a multnak és jövőnek azt a határmegyét, melyen megdobbann mindnyájunk szíve, kikhez szól a szózat:

Hazádnak rendületlenül
Légy híve . . .
Bölcsöd az s majdan sírod is
Mely ápol s eltakar.

Ez a föld, melyen annyszor
Apáid vére folyt,
Ez melyhez annyi szent neved
Egy ezredév csalt.

Most telik be ez az ezredév és ez teszi igazán rendkívülivé az Ur 1895-ik esztendőjének alkonyát és a következő új évnél hajnalát de sőt az egész — adja a jó Isten — boldog új esztendőt.

Ezer év, az emberiség korának körülbelül egy hatoda, egy nemzet életében roppant nagy idő. Olyan nagy, hogy nemcsak általában az ezeret a határtalan sokaság kifejezésére használja a szentírás nyelve, hanem a jelenések könyve éppen az ezer esztendőt (Apoc. 20, 5.) alkalmazza azon igen hosszú idő kifejezésére, mely az egyház helyes értelmezése szerint a világ végső korszakáig tartandó. Hogy is ne volna roppant nagy idő egy ezredév egy nemzet életében, hisz még a kereszténység nincs egészen ezer éves, s hogy ne volna rendkívül édes Magyar hazánk ezredéves ünnepe, mikor 40 emberöltő kell egy ilyen ünnephez, s csak körülbelül minden negyvenedik magyar nemzedéknek lehet része benne.

Innét van, hogy egyházunk minden egyes év végén nyilvánosan és ünnepélyesen is hálát ad a letűnt évben vett jókért. A haladásban nem szorítkozunk önzően csupán a nekünk közvetlenül jutott jókra. Befoglaljuk abba felebarátainkat, királyunkat, hazánkat, nemzetünket. Az idén egész természetesen hazánk és nemzetünk lép különösen előtérbe.

Hiszen a Krisztus könyveivel megszentelt hazaszeret adja sz. Ágoston ajkaira: „Pertinet

ad virtutis
civ. Dei l.
nevezi s k
mely mint
dig szigor
bőzik az
sek annyit

„A kegye
mely az e
és azért —
a szülőkn
ember.” (5)

És h
nagy oku
egy évér
mit mond
ezredévén

Az e
életbe, az
tény vezé
hanem a

14.) Ellen
rain tul n
Tertullian
keresztény
rendelte, a
kell, kine
(hazával,
kell” (Lib

Az eg
kodás sze
Mióta Kr
„halálo
feltámadá

„bizton t
oh nem, n
a halál a
s azt kére
te győzed
életében.

fel soha.
értjük me
könyeit:

„Ki
A h

„Ami
azon, me
és nem h
hogy ne
jét.” (Lul

Kriszt
látta ann
oly mély
mert nem

Azer
mondhatj
mily ben
ben az i
Istene.”

halhatatl
diül való
mindörül
változtat

meg és a
megfoga
rég nap
ket; kér
elődeide

7.) rövid
csonttól
hatjuk e
szavaiba
gokat is

Majd
püspök:
1. A
átatossá
tartandó
nagyobl

ad virtutis officium... vivere patrie" (De civ. Dei I. 19. c. I. 2.) Az anyagi tudós megnevezi s kegyeletnek minősíti ezt az erényt, mely mint az igazsághoz kapcsolt erény mindig szigorúan kötelez s csak annyiban különbözik az igazságtól, mert nem vagyunk képesek annyit visszaadni, mennyivel tartozunk. „A kegyelet bizonyos érzeményt fejez ki, mely az elvre vagy okra irányul”, mondja ő és azért — folytatja — „Isten után leginkább a szülőknek és a hazának van lekötölvén az ember.” (S. Theol. 2. II. qu., 101. a. 1. c.)

És ha van okunk, aminthogy valóban nagy okunk van, magunk s mások földi élete egy évért hálát adni az élet és halál Urának: mit mondjunk magyar nemzeti életünk egy ezredévének véghatárán?

Az egyén sirja kapu, mely egy másik életbe, az örök életbe nyílik s vezet. Keresztény vezérelv: „Nincs itt maradandó városunk, hanem a jövődöt keressük.” (ad Hebr. 13. 14.) Ellenben a nemzet élete a földi lét határain túl nem terjed. E tekintetben a vezérelvet Tertullian szavaival így fejezhetjük ki: „A keresztény tudja, hogy a királyt is az Isten rendelte, akit tehát szeretni, tisztelni és becsülni kell, kinek jólétét az egész... birodalommal (hazával, egyetemben a világ végéig kívánni kell” (Lib. ad Scap.)

Az egyénre nézve igaz keresztény gondolkodás szerint megszünt a halál rettenetes volta. Mióta Krisztus Jézus beváltotta a jövődelést: „halálot leszek óh halál!” (Ozeas 13. 14.), a feltámadás hitében, a költő szavaival szólva: „bizton tekintem mély sírom éjjelét, zordon, de oh nem, nem lehet azgonosz,” mert „elnyeletett a halál a győzedelem által” (I. ad Cor. 15. 54.) s azt kérdezzük az irással: „Hol van halál a te győzedelmed?” (U. o. 55.) Nem így a nemzet életében. Az igazán meghalt nemzet nem támad fel soha. Itt nincs feltámadás. Ezt megfontolva értjük meg teljes mértékben az Ur Jézus szent könyveit:

„Ki mint Isten mond végzetet,
A honfi Jézus könyezett.”

(Tárkányi: Isten és honfi.)

„Amint közeledett, látván a várost, sira azon, mondván... rád jönnek a napok... és nem hagynak benned követ kövön, mivel-hogy nem ismerted meg a te látogatásod idejét.” (Luk. 19. 41—43.)

Krisztus sirt nemzete felett, mert előre látta annak végpusztulását és éppen az tette oly mélységessé s keserűvé honfi fájdalomát, mert nemzete nem lesz többé soha nemzet.

Azért midőn az ezredév alkonyán elmondhatjuk a költővel: „Él nemzet e hazán”, mely bensőséggel kell megéssélni szívünkben az imának: „Neked adok hálát atyáink Istene.” (Dán. II. 23.) „Az örökkévalóság halhatatlan és láthatatlan királyának, az egyedül való Istennek pedig tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké.” (I. ad Tim. 1. 17.) „Ő változtatja az idöket és idöszakokat, ő szüntet meg és alkot országokat. (Dán. II. 21.) Ha megfogadva az irás intelmét: „Emlékezzél a régi napokról, gondoldj át minden nemzedéket; kérdezd meg atyádat és tudodra adja, elődeidet és megmondják neked, (Deuter. 32. 7.) röviden átfutjuk ezredéves multunkat bölcsönktől kezdve: szembeötlő bizonyosságát látjuk ennek itt is, melyek azonfelül az irás szavaiban rejlik, a jövőre vonatkozó tanulságokat is élénk állítják.

Majd a következőket rendeli a biboros püspök:

1. Az év utolsó estjén a szokásos évszázó ájtatosság, mint egyszersmind az ezredévért tartandó háládó ájtatosság, a kifejthető legnagyobb ünnepélyességgel tartandó meg. —

Éjféltkor az összes harangok szóljanak, hirdetvén a kezdődő új ezredévet.

2. Az év utolsó estjén vagy újév ünnepén, avagy mindkét alkalommal a szt. beszédben az igazi vallásos hazafiság hangján tárgyalni kell a Millennium magasztos ünnepét, vagy legalább jól kidomborítva megemlékezni róla.

C S A R N O K.

Az öldöklő angyal Csejthén.

É e r a j z.

Vázolta: Z. Varga Mihály.

(F o y i a t á s.)

XII.

Ennek értelmében Ficzko a Csejthéi várudvar közepén lefejeztetett; teste elgáttetett, hamvai pedig szélnek szórattak... Ilona és Dorottya asszonyokra vonatkozólag eltérők a tudósítások. Némelyek szerint ujjai a hóhér által kitépettek, aztán máglyán elevenen megégették. Mások szerint a biesei piacon tüzes fogókkal szakgatták szét őket; tagjaikat pedig ebek, sertések és hollók hordták szét. Mondják, hogy Biesén emberemlékezet óta nem láttak annyi hollót, mint e napon. A boldogtalanok még utolsó vonaglásukban is átkozták Nádasdyt... Kata asszonyt vizsgálati fogságba tartották; a míg határozottabb bizonyítékok fognak ellene napfényre kerülni.

Báthory Erzsébet, a főbűnös, örökös fogságának helyeül, a nádor a várat jellette ki, hová őt fel is vitette a kastélyból. Számára esakis öröklött birtokai maradtak meg; a Nádasdy-féle birtokok gyermekeinek íteltettek oda.

Elismerjük, miszerint e büntetés, ama kornak nézetei szerint, éppen nem tartozott a kegyetlenek közé; megengedjük, hogy ez ítélet szomorú képet nyújt az igazságszolgáltatás akkori állapotáról, de másrészt Nádasdyt érdemlegesen elítélni nem volt könnyű feladat, mint első tekintetre látszik. A gyilkosságok fölött, minthogy napnál világosabbak valának, a napirendre egyszerűen áttérni nem lehetett, de másrészt sok mindent tekintetbe kellett venni. Így p. o. utját akarták elvágni a fiskusnak, ki terjedelmes javaira ásitott; tekinteni kellett az előkelő nemes hölgy jogait, őseinek és férjének érdemeit; nem lehetett botrányt előidézni és sérteni fejedelmi rokonait, gyermekeit, vejeit. Maga a nádor is sógorságban volt vele, második neje, Czobor Erzsébet által... Mig emberek lesznek a földön, mindig lesznek emberi tekintetek és gyarlóságok.

Báthory Erzsébet fogságában kezdetben daczosan viselte magát; papot éppen nem tűrt meg maga körül; de midőn ítéletének enyhítését már nem remélte, makaessága megtört. Hanem azért a börtön falai közül is mindvégig követelte törvény útján való szabályszerű megidézését és kihallgatását! Gyermekei és vejei a trón zsámolyánál esedeztek számára kegyelemért. Hasztalan. A királyi leirat szerint: „A mi a kegyelem kérését illeti, ennek nem látjuk sem helyét, sem idejét, mert nincs a kegyelemnek alapja...”

Závodszy szerint még a per folyama alatt végzi be életpályáját. Meghalt 1614. aug. 21. éjjel (mások szerint 1616. aug. 14.) ezelőtt 280 évvel, és így alig töltött a fogságban három évet és néhány hónapot. Kaprinai Isván írja, hogy hirtelen halállal mult ki „sine cruce, sine luce.” Néhányan erőszakos halálról beszélnek; mások ismét tudni akarják, hogy éhséggel ölte el magát. Ötvennégy éves volt.

Kevéssel kimulása előtt (július 31.) tett végrendeletet, az esztergomi főkáptalan két küldöttje előtt. Ekkor nála időzött, a várban, Katalin leánya is, Drugethné. Kereszturi birtokát azért hagyományozza ennek, mivel ő kötelezte magát, hogy róla egész haláláig, gondoskodni fog.

Hogy hová temették? nem tudjuk.

Idő jártával, más vélemény is emelkedett felszínre. E szerint Báthory Erzsébet, kéz alatt, egy pozsonyi nőzárdába lett volna internálva, hol esendes elvonultságban élt, és mindenkitől elfeledve, halt meg. Utánna jártam a dolognak, de, sajnos, eredmény nélkül. Nem lehetetlen, hogy az ősi koronázó város egyik régi sirboltjában pihennek porai. A sir néma és nem árulja el lakóit.

De a hagyomány e női szörnyeteg ily büntetésével be nem érte! alkotott tehát számára oly halálnemet, minőt megérdemelt. Szerinte az ítélet így hangzott: „Falaztassék be a kínzó házba, hol áldozatai elvérzettek.” — Ajultan hurezolták oda hálósobájából, hol eddig őriztetett.

Midőn magához tért, még csak néhány téglá hiányzott a befalazáshoz; ő felkapaszkodott a nyílásig és kiáltá: „Kegyelem!” Egyik munkás kalapácsával kemény ütést mért kezére, mire visszaesett. Midőn a kőművesek a munkát elvégezték, eszközeit a kutba dobták.

Az éj esendjében hallani lehetett Báthory Erzsébet jajgatását... Tizedik napra esendes lett minden. Ekkor a bizottság két tagja, kik az ítélet végrehajtására hátramaradtak, áttörték a falat... Rettentő látvány tárult fel előttük. Nádasdyra nem lehetett ráismerni. Az éhség örültsége, kétségbeesés és a lelkiismeret furdalása miatt arca-, melle- és karjairól letépte a húst. Kimulása percében is saját husába harapva érte utol a halál, melynek annyi ártatlan magyar leányt átszolgáltattott.

A nép ma is erősíti, hogy Báthory Erzsébet éhhalállal mult ki...

* * *

Báthory Erzsébetben sirba szállt a nagy és fényes nemzetségnek esedi ága. E család napjáról el lehet mondani, hogy nem vér-szinben, de vérözönben nyugodott le egy elvetemült tagjában, ki a bűn ösvényén tett szert herostratesi dicsőségre: kiról a történelem nem tud mást feljegyezni, mint rosszat, és ki a kőrnéknek, rettegés tárgyát képezi, midőn esontjai rég elporlottak...

Midőn e sorokat írom, előttem van a szép szörnyeteg kabinet-nagyságu fényképe; nagy, okos szemével oly szeliden néz maga elé, mintha kérdené: „Ugyan mi bámulni való van rajtam?! Reá is alkalmazható a közmondás: „A tiszta égnek és mosolygó menyecskeinek hinni nem lehet...”

(Vége.)

Közgazdaság.

* **A kőbányai sertés-piac** egészségi viszonyairól elterjedt nyugtalanító hírekkel szemben, a melyekről egyik fővárosi lap után mi is hirt adtunk karácsonyi számunkban, illetékes oldalról eredő értesülések szerint a való tényállás mindössze az, hogy egy Bácsme gyéből érkezett sertésszállítmányban egy gyanus, idült betegedési esetet konstatáltak, mihelyt ezt az egy esetet konstatálták, a szállítmánynak többi, egészséges része rögtön levágatás alá került úgy, hogy ezen szállítmányból Kőbányán ma már egy állat sincsen. Azon helyet, a hol e sertések kirakattak, nyomban fertőtlenítették és minden emberileg lehető elővigyázati intézkedés megtörtént úgy, hogy jóformán kizártnak tekinthető az, hogy ezen eset bármiféle befolyással birjon a kőbányai sertéspiac egészségi állapotára. A kőbányai sertéspiac ma teljesen veszmentes.

Debrecezi Városi Színház.

Idéyberletszünet 16. szám. Páros berletszünet 16. szám.

Pénteken 1895. december hó 27-én.
Leszállított helyárak.

A varázsfátyol.

Regényes tündérvjáték dalokkal és táncokkal
3 felvonásban 8 képben. Scribe után írta:
Thold. Zenéjét szerzette: Titi Emil. For-
ditotta: Szerdahelyi József. (Rendező:
Krémér.)

Szombaton, 1895. december hó 28-án,
páratlan berletben.

A cziporás.

Vasuti menetrend.

— Érvényes 1895. október hó 1-től. —

Egységes vasuti idő szerint.

Debreczenből indul:

Budapest felé (gyorsvonat)	reggel 8 ó. 40 p.
Budapest—Nagyvárad felé	délután 12 ó. 36 p.
	este 10 ó. 31 p.
P.-Ladány—Nagyvárad felé ¹⁾	délután 3 ó. 48 p.
minden kedden	délben 12 ó. — p.
Csak P.-Ladányig vegyes vonat.	este 8 ó. 15 p.
Szatmár—M.-Sziget felé	délután 4 ó. 07 p.
Szatmár—M.-Sziget felé	este 8 ó. — p.
	éjjel 3 ó. 06 p.
Csak Szatmárig	reggel 5 ó. 15 p.
Miskolcz-Kassa felé	reggel 8 ó. 25 p.
Miskolcz—Kassa felé	este 8 ó. 05 p.
Szerencs—S.-A.-Ujhely—Kassa felé	délután 4 ó. 02 p.
H.-Böszörmény—Bü 1.	m. á. v.-től reggel 5 ó. 48 p.
Sz.-Mihály felé	vásártérről " 6 ó. 04 p.
	m. á. v.-től délután 3 ó. 57 p.
	vásártérről " 4 ó. 10 p.
Füzes-Abony felé	m. á. v.-től reggel 5 ó. — p.
	vásártérről " 5 ó. 13 p.
Obat—Köcs—Polgár felé	m. á. v.-től d. u. 4 ó. 12 p.
	vásártérről " 4 ó. 22 p.
Derecske-Nagy-Léta felé	r. 8. ó. 35 p. és d. u. 4 ó. 17 p.

Budapestre érkezik:

a reggel 8 ó. 40 p.-kor induló gy. v. d. u.	1 ó. 50 p.
a déli 12 ó. 36 " " sz. v. este	8 ó. 10 p.
az este 10 ó. 31 " " reggel	5 ó. 45 p.

Budapestről Debreczenbe indul:

a délután 3 ó. 47 p.-kor érkező sz. v. reggel	9 ó. 40 p.
az este 7 ó. 09 p.-kor érkező gy. v. délután	2 ó. 15 p.
az éjjel 2 ó. 40 " " sz. v. este	7 ó. 05 p.
" " 2 ó. 40 " erk. sz. v. (P.-Ladányig	
gy. v. átszállással) este	9 ó. 15 p.

Debreczenbe érkezik.

Budapest—Nagyvárad felől	délután 3 ó. 47 p.
" " (gyorsvonat) este	7 ó. 09 p.
" " éjjel	2 ó. 40 p.
Nagyvárad—P.-Ladány felől	reggel 7 ó. 41 p.
Csak P.-Ladánytól	reggel 4 ó. 55 p.
M.-Sziget—Szatmár felől	reggel 7 ó. 50 p.
" " délután	12 ó. 16 p.
" " este	10 ó. 16 p.

¹⁾ P.-Ladánytól gyorsvonat.

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t.

Feladás szerkesztő: Koncz Ákos.

NYILTTÉR.

Foulard-selyemet 60 krtól 3 frt 35 krig méterkint — japáni, chinai stb. a legújabb mintázattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes Henneberg-selyemet 35 krtól 14 frt 65 kr méterkint sima, csikos, kockázott, mintázottakat damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal stb. postabár és vámmentesen hához szállítva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svajczba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2)

HIRDETÉSEK.

A legszebb ujdonságok megérkeztek

s a legolcsóbban

kaphatók

Löfkovits Arthur

órák és ékszerésznél.

Debreczen, a főposta szomszédságban.

880-0-13

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Gyermek játékok és alkalmi ajándék tárgyak legutóbb nyosabb árban beszerezhetők

Szent-Királyi Tivadar műiparú raktárában.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

718-32-29

Ügynököket

keresünk szabadalmazott gyártmányunkhoz képviselőt.

Johann Knotek's Nachfolger

első Hanna-maláta-kávé gyár.

867-2-1 OLMÜTZ.

!Mindenféle köhögés!

ngymint a légzőszervek mindennemű hurutos betegségénél, nemkülönbén a torok, tüdő, továbbá légzetnehézség, keskenymellúság, asthma, elnyálkásodás, hökhurut, fojtóköh, rekedtség, csiklandozás a torokban — fejlődő tuberculosis a leggyorsabban és leghibosabban távolítottak el a már évek óta legjobb hírnévnek örvendő, orvosi előírás szerint készített és orvosok által ajánlott: Szt.-György teával, 1 csomag 50 kr. és a hozzá tartozó szent-György hurut-por 1 doboz 50 kr. pontos orvosi használati utasítással együtt. Keesebb mint két csomag nem küldetik szét.

Eredmény a használat után pár nappal észlelhető.

Csomagolás és szállító levéllet 20 krral több fizetendő. A pénz előleges beküldése (postautalványon) megkívánatik. Megrendések csak egyenesen a sz.-György gyógyszerárból, Bécs, V.2. Wimmer-gasse 33. 157-26-7

Nagy választék érkezett selymekből

149

Menyasszonyi és alkalmi ruhákra bluzokra.

Szabó Lajos Fiai cég.

Leszállított árak!

Leltározás alkalmából — a női ruhaszövetek, mosóvelecek, téli nagy (Alpacea) kendők, harasztkendők, függönyök és szőnyegek — tetemesen leszállított árban eladását megkezdettük.

Szabó Lajos fiai

149

Eljegyzési kártyák

és minden alkalomra való meghívók, elegáns kiállításban és olcsó áron kaphatók

a CSOKONAI nyomdában.

Zádor Lajos

nőidivat-üzlete

a városház épületében.

A városháza építése következtében magyarán

alkalmi eladást

rendezek, — leszállított árak mellett: u. m.: felöltők, gyermekruhák, blousok selyem es gyapju-szövetek bámulatos olcsó áron hozom forgalomba.

Továbbá a legújabb divatu felöltőket, bundákat, szőrmeárkat és más kész cikkeket, nemkülönbén selyem, gyapju és divat szöveteket a beszerzési áron atól is kárusítom

Ezen kedvező alkalomra a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívom, és megjegyzem, hogy eladásra csakis a cég jó híréhez méltó anyagok kerülnek.

829-8-7